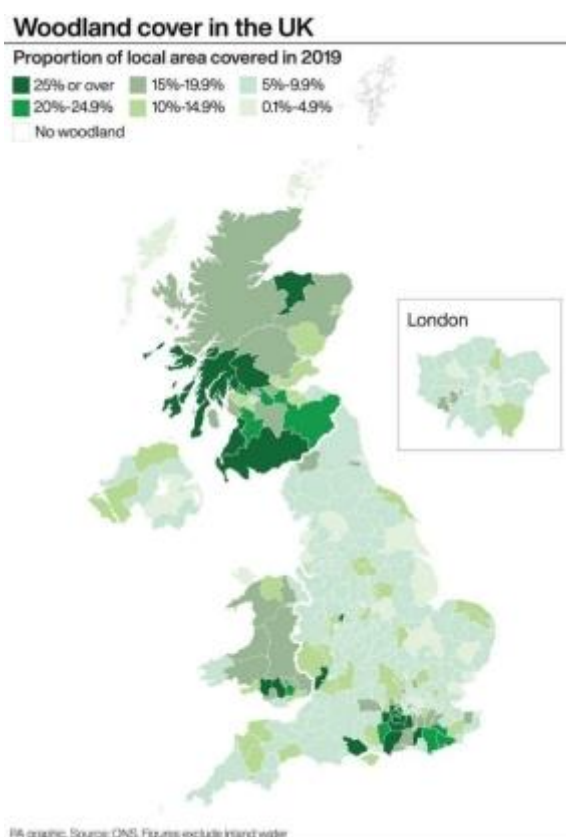

Crynodeb Gweithredol

Ym mis Tachwedd 2019 sefydlodd Cyngor Bwrdeistref Sirol Rhondda Cynon Taf (CBSRhCT) Grŵp Llywio Cabinet Newid Hinsawdd i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd ac yna'r argyfwng natur, a ddatganwyd gan Lywodraeth Cymru. Ym mis Tachwedd 2020 derbyniodd y Grŵp Llywio adroddiad ar 'Asedau Natur' a oedd yn nodi blaenoriaethau amgylchedd naturiol y Cyngor o ran mynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur.

Yn y bôn, mae Rhondda Cynon Taf yn rhoi Newid Hinsawdd wrth wraidd yr hyn a wnawn. Fel Cyngor rydym wedi ymrwmo i fuddsoddi yn ein mannau gwyrdd ac i ddarparu datrysiadau storio carbon naturiol megis y rhai a ddarperir gan goed, mawnogydd, glaswelltir corsiog a chynefinoedd naturiol eraill ar draws y Fwrdeistref Sirol i wella ansawdd aer a lleihau effaith nwyon tŷ gwyrdd.

Mae Rhondda Cynon Taf yn un o'r ychydig iawn o ardaloedd coediog iawn yn y DU sydd hefyd â phoblogaeth fawr (gweler map y DU isod). Mae tua thraean o'r Fwrdeistref Sirol yn goediog a thua thraean yn drefol, gyda phoblogaeth o 241,873 (amcangyfrif 2020) a dwysedd poblogaeth o 570 o bobl fesul km sgwâr (amcangyfrifon canol blwyddyn 2020 gan yr ONS). Hyd yn oed o fewn y prif ardaloedd trefol, mae cyfartaledd o 18.5% wedi'i orchuddio â choed.

Amlygwyd pwysigrwydd yr adnodd hwn gan yr Argyfyngau Hinsawdd a Natur a bydd y strategaeth hon yn cryfhau ymrwymiad y Cyngor i reoli'r adnodd hwn ac i wneud y mwyaf o'r buddion i drigolion lleol, i fioamrywiaeth, ac i addasu a lliniaru hinsawdd.

Mae coed, gwrychoedd a choetiroedd yn rhan annatod o natur, gan gynnal amrywiaeth eang o bryfed, anifeiliaid, adar a phlanhigion. Mae gofalu am y coed, y gwrychoedd a'r coetiroedd yn ein hamgylchedd lleol yn hanfodol i iechyd byd natur a phobl yn y dyfodol. Gall coed wella ansawdd amgylcheddol ein hardaloedd trefol, gan gyflwyno buddion ffisegol, cymdeithasol ac economaidd yn ogystal â lliniaru newid yn yr hinsawdd, gwella rheolaeth dŵr storm, ansawdd aer, bioamrywiaeth, amwynder gweledol a mwy. Wrth ystyried coed a chynllunio ar gyfer y dyfodol, mae angen newid sylfaenol mewn agwedd a phersbectif - i gydnabod coed fel asedau cyhoeddus, yn hytrach na rhwymedigaethau yn unig.

Ffocws y strategaeth hon yw mynd ati i warchod Coedwig Drefol Rhondda Cynon Taf – y seilwaith gwyrdd o barciau, gerddi, coedydd, coed ar strydoedd, llwybrau troed, mannau gwyrdd, coed a gwrychoedd sydd oll o fudd mor sylweddol i'n hamgylchedd. Mae'r strategaeth yn edrych ar y deng mlynedd nesaf yn benodol ond gyda golwg ar y tymor hwy o 50 mlynedd a mwy. Er mwyn cyflawni ein huchelgeisiau Hinsawdd a Natur, rhaid ei integreiddio â phryderon amgylcheddol ehangach i warchod a rheoli'r holl gynefinoedd pwysig yn ein hardaloedd trefol ac yn y wlad o amgylch. Rhaid iddo hefyd gael ei integreiddio â pholisiau eraill y Cyngor megis y Cynllun Datblygu Lleol Diwygiedig (CDLI), y Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd, Iechyd yr Amgylchedd ac ymgysylltu â'r Gymuned.

Bydd y Strategaeth yn destun cyfnod o wyth wythnos o ymgynghori cyhoeddus.

Datganiad o weledigaeth

Yn ystod deng mlynedd y strategaeth hon bydd y Cyngor yn:

- Ymgymryd â'r rhaglen plannu coed fwyaf mewn cenhedlaeth a gweithredu dull cyfannol o ymdrin â thirwedd RhCT sy'n integreiddio ystyriaeth o dirwedd, diwylliant, bioamrywiaeth, rheoli llifogydd naturiol, seilwaith gwyrdd a storio carbon.
- Byddwn yn mabwysiadu'r egwyddor o "goeden iawn ar gyfer y lle iawn" er mwyn sicrhau'r boblogaeth coed mwyaf gwydn posibl.
- Hyrwyddo a gwerthfawrogi maint sylweddol y coetiroedd presennol yn Rhondda Cynon Taf (tua thraean o'r Fwrdeistref Sirol), gan gydnabod pwysigrwydd ein cynefinoedd coetir lled-naturiol ac yn enwedig ein coetiroedd hynafol.
- Gwarchod cynefinoedd lled-naturiol pwysig a phriddoedd heb eu troi, rhag plannu coed yn amhriodol.
- Cydnabod, meintioli a monitro cyfraniad adfywio naturiol i ehangu coetir ar draws RhCT
- Gweithio gyda Chyfoeth Naturiol Cymru i wneud y mwyaf o fanteision Ystad Coetir Llywodraeth Cymru i drigolion lleol ac ymwelwyr.
- Ymrwymo i reoli a chynnal maint presennol y gorchudd coed trefol.
- Gweithio'n adeiladol gydag unigolion a grwpiau i gyflenwi'r weledigaeth hon.
- Anelu at gynyddu'r gorchudd canopi coed trefol yn yr ardaloedd trefol hynny sydd â llai na 10% o orchudd.
- Hyrwyddo manteision a gwerth coed trefol o fewn ein cymunedau.

Pwrpas y Strategaeth

Darparu mecanwaith i wella darpariaeth a gofal coed a choetiroedd.

Sicrhau bod penderfyniadau a gweithgareddau a wneir mewn perthynas â choed yn cael eu gwneud mewn ffordd strwythuredig a chyson; a monitro'r cynllun(iau) gweithredu a'r polisiâu ar gyfer gofalu, rheoli a gwella coed a choetiroedd Rhondda Cynon Taf.

Nodau Trosfwaol y Strategaeth

1. Diogelu, adfywio a gofalu am goed a choetiroedd presennol Rhondda Cynon Taf.
2. Annog aildyfiant naturiol a choloneiddio coed fel y ffordd fwyaf cynaliadwy o gynyddu gorchudd canopi.
3. Annog plannu coed a gwrychoedd newydd mewn ardaloedd priodol er budd llesiant, llygredd, newid hinsawdd a balchder yn ein hamgylchedd
4. Lle mae gorchudd coed trefol yn is na 10% i blannu mwy o goed ar egwyddor y 'goeden iawn yn y lle iawn'
5. Cydnabod treftadaeth hynafol gwrychoedd RhCT, adfer a chynnal yr ased ecolegol a hanesyddol gwerthfawr, a lle mae gwrychoedd newydd yn cael eu plannu,

sicrhau nad ydynt yn peryglu'r dreftadaeth hon

6. Darparu fframwaith ar gyfer gwneud penderfyniadau a sefydlu cynllun gweithredu â blaenoriaeth ar gyfer 2023 – 2033.

Cynllun Gweithredu:

Bydd Cyngor Bwrdeistref Rhondda Cynon Taf yn:

1. Creu gweithgor trawsddisgyblaethol i: fonitro gweithrediad y strategaeth; datblygu rhaglen gychwynnol o blannu coed; sicrhau yr eir i'r afael â risgiau a buddion; materion gweithredol a rheoleiddiol; integreiddio ag ystyriaethau rheoli tir ehangach (llifogydd, bioamrywiaeth, storio carbon ac ati); ac integreiddio â pholisi (Cynllun Datblygu Lleol Diwygiedig, Cynllun Rheoli Perygl Llifogydd, Gweithredu dros Natur, Ansawdd Aer, gwerthiannau/prydlesi ac ati).
2. Cefnogi arolwg ar gyflwr yr holl goed y mae gan RhCT gyfrifoldeb rheoli drostynt i ffurfio un gronfa ddata.
3. Adolygu maint y coetir ar draws y Fwrdeistref Sirol, gan gynnwys coetir hynafol a choetir sy'n adfywio'n naturiol. Sefydlu sut y gall polisi'r Cyngor gynorthwyo i'w warchod a'i reoli, ei berthynas â chynefinoedd eraill o werth bioamrywiaeth a rheolaeth gynaliadwy ar adnoddau naturiol.
4. Adolygu a monitro maint a chyflwr y coetir ar dir sy'n eiddo i'r Cyngor ac yn benodol, monitro'r arwynebedd o goetir sy'n adfywio'n naturiol ar ystâd y Cyngor, gan roi blaenoriaeth i'r safleoedd dros 10ha sy'n rhan o gyflwyniadau cyfrifiad carbon y Cyngor i Lywodraeth Cymru.
5. Sicrhau bod polisiau newydd ar gyfer gwarchod a gwella coed a gwrychoedd yn cael eu hymgorffori yn y Cynllun Datblygu Lleol Diwygiedig lle bo'n briodol a'u hategu gan dystiolaeth a'u hintegreiddio i'r Asesiad Seilwaith Gwyrdd lle bo'n briodol.
6. Cefnogi adolygiad cynhwysfawr o Orchmynion Cadw Coed (GCC) ac ardaloedd cadwraeth i ailasesu gorchmynion hanesyddol ac o bosibl gweithredu gorchmynion newydd i ddiogelu coed Rhondda Cynon Taf.
7. Adolygu, cryfhau, darparu adnoddau a gweithredu polisiau gorfodi yn gyson, er mwyn sicrhau bod coed, coetiroedd a gwrychoedd presennol yn cael eu hamddiffyn.
8. Sefydlu gwerth cyffredinol coed Rhondda Cynon Taf, i ddangos beth yw eu cyflwr a'u maint, a faint o fudd a roddant i'r amgylchedd, a'r gwasanaethau ecosystem y maent yn eu darparu.
9. Sefydlu cylch o asesu risg coed a diweddarau cynlluniau rheoli a gweithredu.
10. Darparu rhaglen hyfforddi ar gyfer staff yn y meysydd gwasanaeth perthnasol yng nghyswllt gwerth coed, Gorchmynion Cadw Coed, a gweledigaeth a materion gweithredol y strategaeth goed.
11. Datblygu a mabwysiadu offeryn Rheoli Asesiad Risg Coed ar gyfer gwneud penderfyniadau ynghylch torri coed,ocio, a phrysgoedio.

12. Datblygu polisi bioddiogelwch effeithiol i leihau'r risg o gyflwyno plâu a chlefydau a allai fygwth gorchudd coetir brodorol yn ogystal â choed wedi'u plannu a choed newydd.
13. Datblygu strategaeth effeithiol ar gyfer clefyd coed ynn, sy'n delio â'r risgiau, yn caniatáu cadw coed sydd heb eu heffeithio ac sy'n mynd i'r afael â gorchudd canopi.
14. Sefydlu partneriaeth gadarn a rhaglen ymgysylltu â'r gymuned. Gwella cyfathrebu a dealltwriaeth rhwng y Cyngor, Cynghorau Cymuned a thrigolion mewn perthynas â: materion a phryderon lleol; strategaeth goed a pholisi manwl; gwerth coed, coetiroedd a chynefinoedd naturiol eraill; a materion gweithredol megis gwaith hanfodol.
15. Sefydlu partneriaeth waith gyda pherchnogion preifat, cymunedol ac elusennol CNC ar dir, busnesau a datblygwyr lleol i reoli coed, gwrychoedd a choetiroedd, gan gyfrannu at gynnal a, lle bo'n briodol, cynyddu gorchudd canopi ar draws Rhondda Cynon Taf.
16. Pennu amcanion sy'n diffinio'n glir beth yw llwyddiant yn y dyfodol a'r manteision penodol y disgwylir i'r goedwig drefol eu cyflenwi ynghyd â cherrig milltir ar gyfer cynnydd yn ystod oes y strategaeth.
17. Sefydlu safonau monitro a all nodi faint o fanteision disgwylidig plannu coed, coetiroedd a gwrychoedd sydd wedi'u cyflawni.
18. Sicrhau bod amcanion a chanlyniadau'r strategaeth goed yn cael eu hintegreiddio â blaenoriaethau ac amcanion bioamrywiaeth lleol er mwyn sicrhau bod camau gweithredu'n cyd-fynd â'i gilydd.
19. Mewn lleoliadau trefol, datblygu cyfleoedd i blannu coed a gwrychoedd hirhoedlog i gefnogi bywyd gwylt, darparu gwasanaethau Seilwaith Gwyrdd a gwerth amwynder cyhoeddus, gyda ffocws ar ardaloedd trefol gyda gorchudd coed islaw 10%.
20. Y tu allan i ffiniau aneddiadau, amddiffyn coetiroedd presennol a dibynnu'n bennaf ar adfywiad coetir naturiol ar gyfer ehangu coetir.
21. Creu arferion gwaith traws-gyngor i weithredu a llywio'r Strategaeth hon, gan adeiladu gweithlu gwybodus ac arbenigol sy'n cefnogi gofal a rheolaeth coed a choetiroedd ar draws Rhondda Cynon Taf.
22. Monitro ac adolygu'r Strategaeth, mewn partneriaeth â'r gweithgor trawsddisgyblaethol, bob 3 blynedd.
23. Cynhyrchu nodiadau polisi a chanllawiau manwl i'w dilyn gan CBSRhCT, contractwyr a phartneriaid eraill wrth ddilyn y strategaeth hon.
24. Lle bo'n bosibl, annog cynlluniau ar gyfer adeilad neu ddatblygiad newydd i wneud darpariaeth ar gyfer cadw coed presennol, lle ar gyfer adfywio naturiol a, lle bo'n briodol, cynyddu'r gorchudd canopi.
25. Cefnogi meithrinfeydd coed lleol i ddarparu bioddiogelwch priodol i stoc goed y dyfodol, a fydd yn gallu gwrthsefyll hinsawdd a chynnig plannu priodol ar gyfer amgylchedd a chyd-destun bioamrywiaeth lleol Rhondda Cynon Taf. Bydd hyn yn cynnwys ysgolion, grwpiau cymunedol a gwirfoddolwyr yn casglu hadau a thoriadau o goed addas a'u tyfu.